

H. S. S. KUYPER
BRIEVEN
UIT DE
BERGEN

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito” voor slechts f 53.—; „Orange N T,” prima, prima, f 50.—; „Orange A” f 47.—; „Orange B” f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!” Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas” petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnearmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!”

De Fransche Krijgsraad in een Russische Wevershut.

25 October 1812.

Wet was in den voormiddag, dat Keizer Napoleon een sombere wevershut van het armoedige dorp Gorodnia binnentrad, om daar dien beroemd geworden krijgsraad te houden, die over zijn lot en dat van Europa zou beslissen.

De Keizer kwam juist terug van zijn bezoek aan het slagveld van *Malo-Jaroslawetz*, waar den dag te voren zoo gruwelijk was gevochten. De Franschen hadden hier een doortocht gezocht naar de vruchtbare en welvarende provincies van Kaloega; de Russen hadden de poort echter gesloten, en een grimmige veldslag, die onbeslist bleef, was ontbrand. De stad, voornamelijk uit houten gebouwen bestaande, was in vlammen opgegaan; tien duizend soldaten hadden in den strijd den dood gevonden, terwijl vele gewonden door de vlammen waren geroosterd, of onder de onbarmhartige wielen der kanonnen waren verpletterd. Zelfs het slagveld van Borodino was niet verschrikkelijker geweest; het was een afschuwelijk bloedbad, en slechts het oog van Napoleon kon er met onbewogen blik op staren.

Bij zijn morgenrit had de Keizer voor den eersten keer kennis gemaakt met de Kozakken. Ze zochten hem, maar ze kenden hem niet; op een paardenlengte afstandsuisden ze hem voorbij, om in de achterhoede een geduchte verwoesting te stichten, en zich dan, met buit beladen, pijlsnel in de slijkerige bedding van de Lougea-rivier te dompelen.

Zoo was het Fransche hoofdkwartier in de vervallen hut van een armen Russischen wever gevestigd.

Acht dagen geleden bevond de Keizer zich nog in het grijze paleis der Tsaren, waar de stoutste plannen zijn brein hadden doorkruist. Nu eens kalm, dan weer driftig, gejaagd en onrustig, bevond hij zich daar schijnbaar nog op het toppunt van macht en roem; de vijanden sidderden nog voor den Caesar der eeuw, en zijn ster fonkelde nog in haar ouden luister boven het Kremlin.

't Was druk op het Kremlin; de koeriers uit Parijs kwamen er geregeld af en aan, in slechts achttien dagen legden zij den buitengewonen afstand van Parijs naar Moskou af.

Zoo bleef de Keizer op de hoogte der staatszaken. Hij werkte hard. Vele uren van zijn nachten besteedde hij aan administratieven arbeid; somwijlen rees hij op van zijn stoel, om een blik door de vensters te werpen naar de rookwolken, die met vlagen uit de rookende puinhoopen van het ongelukkige Moskou opstegen.

Zou hij Moskou moeten verlaten? En zou de zegetocht met een terugtocht moeten eindigen?

De gedachte op zich zelve pijnigde hem reeds; zijn trotsche geest steigerde er tegen op, en zijn geniaal brein schiep het plan, om van den terugtocht een voorwaartsche beweging te maken.

Toen te St.-Petersburg zich het gerucht verbreidde, dat de Keizer zich gereedmaakte, met zijn leger naar de tweede hoofdstad des rijks op te rukken, ontstond er dezelfde paniek, die Moskou had beleefd. De rijke kooplieden zonden hun kostbaarheden naar Archangel en Abo; de voorbereid-selen tot de vlucht werden genomen, terwijl het Hof zijn juweelen en edelgesteenten en schatten aan boord liet brengen van de Russische vloot, die straks, als de Franschen naderden, in een Engelsche haven aan de hoede van Englands eer en goede trouw zou worden overgegeven.

Dat waren reeds de gevolgen, toen Napoleon nog maar het plan opperde van een tocht in de richting van St.-Petersburg — wat zou het zijn, als de leeuw van honderd veldslagen en gevechten op marsch ging!

Doch hij stootte tot zijn verbazing op ongedachte hinderpalen. Zijn eigen maarschalken verzetten zich tegen het plan. Zij noemden het een gewaagd en onverantwoordelijk avontuur. En de Keizer moest zijn lievelingsplan, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, opgeven.

Toen stond de vraag te beantwoorden: Wat dan?

En Daru, de secretaris van staat, antwoordde kort en bondig: „In Moskou overwinteren!”

Napoleon had reeds lang diezelfde gedachte overwogen; ze beantwoordde aan zijn eerezucht, nu de weg naar St.-Petersburg was afgesneden, maar zijn koel verstand deinsde voor de gevaren terug, om op vele honderden mijlen afstands van Parijs de sneeuw en het ijs van den Russischen winter te trotseeren, en hij zeide: „Daru geeft een leeuwenraad.”

Noóit had een der door hem overwonnen staten vuriger naar den vrede gehaakt dan hij, de overwinnaar, in deze Octobermaand. Doch de vredesonderhandelingen kwamen geen duim vooruit; de Keizer wilde het niet inzien, dat de Russen hem op sleeptouw hielden, en eerst toen de wapenstilstand plotseling van de vijandelijke zijde werd opgeheven, en Murats ruitery een harde nederlaag leed, moest de blinddoek vallen, en schoot er voor Napoleon niets over, dan Moskou te verlaten.

Nu herkreeg Napoleon zijn oude energie. En een stad verlatend, waar hij vijf weken had vertoefd, riep hij: „Op, mijn leger, naar Kaloega! En wee den vermetele, die ons den weg zou willen versperren!”

Deze armee telde nog 120.000 wel verzorgde soldaten; op 600 vuurmonden werd een overvloed van voorraden gestapeld, terwijl de schier eindeloze bagage, die den buit vervoerde, aan een groote volksverhuizing uit den ouden tijd herinnerde. En toen dit leger de hoogten had beklommen, die Moskou beheerschen, wierp het een laatste verwonderden blik op de stad, die de eindpaal was van een veroveringstocht, waarvan de wereldgeschiedenis de wedergade niet heeft gekend.

Naar Kaloega!

Daar zou het leger rust vinden en overvloed; daar zou het glimlachen om de ruwe stormen van den winter; en was de lente in het land, dan zou de keizer aan de stugge Kozakken den vrede voorschrijven. Die hoop bezieldde het leger; het noemde Napoleon den Onoverwinnelijke, en was overtuigd, dat hij zijn doel zou bereiken.

Zoo werd dan krijgsraad gehouden in die bouwvallige wevershut.

De meeningen waren zeer verdeeld. Koning Murat wilde voorwaarts, doch de meeste maarschalken en generaals, wier moed boven allen twijfel verheven was, schudden bedenkelijk het hoofd. Napoleon zelf voelde alles voor Murats raad, maar dezen keer ontrak hem de krachtige voortvarendheid, die zijn vroegere besluiten kenmerkte. Hij wendde zich tot graaf Lobau, een ruw maar scherpzinnig generaal, om te vragen wat deze er wel van dacht. Enforsch en scherp, zooals zijn manier was, antwoordde Lobau: „Sire! Ik raad u, om op staanden voet langs den kortsten weg een land te verlaten, waar wij reeds veel te lang hebben vertoefd.”

Daarbuiten werd een zware, dreunende stap vernomen: het was maarschalk Davout, een der bekwaamste veldheeren, wiens meening gemeenlijk zwaar woog in den raad des Keizers.

Welnu, deze man raadde een tweeden veldslag met alle beslistheid af; hij had de stellingen van den vijand gezien; ze waren onneembaar, en het dapperste leger zou er zich het hoofd tegen te pletter loopen.

Er kwam een pijnlijke stilte, toen Davout had gesproken. Napoleon stond daar met over elkander geslagen armen, als in diep gepeins. Doch de impulsieve natuur van Murat kon zich niet langer beheerschen; hij verklaarde met verheffing van stem, dat er voor het Fransche leger geen onneembare stellingen bestonden, waarop Davout op zijn gewonen barschen toon en driftige gebaren antwoordde. En de twist liep zóó hoog, dat de Keizer tusschenbeide moest komen.

H. S. S. KUYPER
BRIEVEN
UIT DE
BERGEN

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito” voor slechts f 53.—; „Orange N T,” prima, prima, f 50.—; „Orange A” f 47.—; „Orange B” f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!” Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas” petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnearmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!”

De Fransche Krijgsraad in een Russische Wevershut.

25 October 1812.

Wet was in den voormiddag, dat Keizer Napoleon een sombere wevershut van het armoedige dorp Gorodnia binnentrad, om daar dien beroemd geworden krijgsraad te houden, die over zijn lot en dat van Europa zou beslissen.

De Keizer kwam juist terug van zijn bezoek aan het slagveld van *Malo-Jaroslawetz*, waar den dag te voren zoo gruwelijk was gevochten. De Franschen hadden hier een doortocht gezocht naar de vruchtbare en welvarende provincies van Kaloega; de Russen hadden de poort echter gesloten, en een grimmige veldslag, die onbeslist bleef, was ontbrand. De stad, voornamelijk uit houten gebouwen bestaande, was in vlammen opgegaan; tien duizend soldaten hadden in den strijd den dood gevonden, terwijl vele gewonden door de vlammen waren geroosterd, of onder de onbarmhartige wielen der kanonnen waren verpletterd. Zelfs het slagveld van Borodino was niet verschrikkelijker geweest; het was een afschuwelijk bloedbad, en slechts het oog van Napoleon kon er met onbewogen blik op staren.

Bij zijn morgenrit had de Keizer voor den eersten keer kennis gemaakt met de Kozakken. Ze zochten hem, maar ze kenden hem niet; op een paardenlengte afstands suisden ze hem voorbij, om in de achterhoede een geduchte verwoesting te stichten, en zich dan, met buit beladen, pijlsnel in de slijkerige bedding van de Lougea-rivier te dompelen.

Zoo was het Fransche hoofdkwartier in de vervallen hut van een armen Russischen wever gevestigd.

Acht dagen geleden bevond de Keizer zich nog in het grijze paleis der Tsaren, waar de stoutste plannen zijn brein hadden doorkruist. Nu eens kalm, dan weer driftig, gejaagd en onrustig, bevond hij zich daar schijnbaar nog op het toppunt van macht en roem; de vijanden sidderden nog voor den Caesar der eeuw, en zijn ster fonkelde nog in haar ouden luister boven het Kremlin.

't Was druk op het Kremlin; de koeriers uit Parijs kwamen er geregeld af en aan, in slechts achttien dagen legden zij den buitengewonen afstand van Parijs naar Moskou af.

Zoo bleef de Keizer op de hoogte der staatszaken. Hij werkte hard. Vele uren van zijn nachten besteedde hij aan administratieve arbeid; somwijlen rees hij op van zijn stoel, om een blik door de vensters te werpen naar de rookwolken, die met vlagen uit de rookende puinhoopen van het ongelukkige Moskou opstegen.

Zou hij Moskou moeten verlaten? En zou de zegetocht met een terugtocht moeten eindigen?

De gedachte op zich zelve pijnigde hem reeds; zijn trotsche geest steigerde er tegen op, en zijn geniaal brein schiep het plan, om van den terugtocht een voorwaartsche beweging te maken.

Toen te St.-Petersburg zich het gerucht verbreidde, dat de Keizer zich gereedmaakte, met zijn leger naar de tweede hoofdstad des rijks op te rukken, ontstond er dezelfde paniek, die Moskou had beleefd. De rijke kooplieden zonden hun kostbaarheden naar Archangel en Abo; de voorbereidelingen tot de vlucht werden genomen, terwijl het Hof zijn juweelen en edelgesteenten en schatten aan boord liet brengen van de Russische vloot, die straks, als de Franschen naderden, in een Engelsche haven aan de hoede van Englands eer en goede trouw zou worden overgegeven.

Dat waren reeds de gevolgen, toen Napoleon nog maar het plan opperde van een tocht in de richting van St.-Petersburg — wat zou het zijn, als de leeuw van honderd veldslagen en gevechten op marsch ging!

Doch hij stootte tot zijn verbazing op ongedachte hinderpalen. Zijn eigen maarschalken verzetten zich tegen het plan. Zij noemden het een gewaagd en onverantwoordelijk avontuur. En de Keizer moest zijn lievelingsplan, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, opgeven.

Toen stond de vraag te beantwoorden: Wat dan?

En Daru, de secretaris van staat, antwoordde kort en bondig: „In Moskou overwinteren!”

Napoleon had reeds lang diezelfde gedachte overwogen; ze beantwoordde aan zijn eersucht, nu de weg naar St.-Petersburg was afgesneden, maar zijn koel verstand deinsde voor de gevaren terug, om op vele honderden mijlen afstands van Parijs de sneeuw en het ijs van den Russischen winter te trotseeren, en hij zeide: „Daru geeft een leeuwenraad.”

Noóit had een der door hem overwonnen staten vuriger naar den vrede gehaakt dan hij, de overwinnaar, in deze Octobermaand. Doch de vredesonderhandelingen kwamen geen duim vooruit; de Keizer wilde het niet inzien, dat de Russen hem op sleeptouw hielden, en eerst toen de wapenstilstand plotseling van de vijandelijke zijde werd opgeheven, en Murats ruitery een harde nederlaag leed, moest de blinddoek vallen, en schoot er voor Napoleon niets over, dan Moskou te verlaten.

Nu herkreeg Napoleon zijn oude energie. En een stad verlatend, waar hij vijf weken had vertoefd, riep hij: „Op, mijn leger, naar Kaloega! En wee den vermetele, die ons den weg zou willen versperren!”

Deze armee telde nog 120.000 wel verzorgde soldaten; op 600 vuurmonden werd een overvloed van voorraden gestapeld, terwijl de schier eindeloze bagage, die den buit vervoerde, aan een groote volksverhuizing uit den ouden tijd herinnerde. En toen dit leger de hoogten had beklommen, die Moskou beheerschen, wierp het een laatste verwonderden blik op de stad, die de eindpaal was van een veroveringstocht, waarvan de wereldgeschiedenis de wedergade niet heeft gekend.

Naar Kaloega!

Daar zou het leger rust vinden en overvloed; daar zou het glimlachen om de ruwe stormen van den winter; en was de lente in het land, dan zou de keizer aan de stugge Kozakken den vrede voorschrijven. Die hoop bezieldde het leger; het noemde Napoleon den Onoverwinnelijke, en was overtuigd, dat hij zijn doel zou bereiken.

Zoo werd dan krijgsraad gehouden in die bouwvallige wevershut.

De meeningen waren zeer verdeeld. Koning Murat wilde voorwaarts, doch de meeste maarschalken en generaals, wier moed boven allen twijfel verheven was, schudden bedenkelijk het hoofd. Napoleon zelf voelde alles voor Murats raad, maar dezen keer ontrak hem de krachtige voortvarendheid, die zijn vroegere besluiten kenmerkte. Hij wendde zich tot graaf Lobau, een ruw maar scherpzinnig generaal, om te vragen wat deze er wel van dacht. Enforsch en scherp, zooals zijn manier was, antwoordde Lobau: „Sire! Ik raad u, om op staanden voet langs den kortsten weg een land te verlaten, waar wij reeds veel te lang hebben vertoefd.”

Daarbuiten werd een zware, dreunende stap vernomen: het was maarschalk Davout, een der bekwaamste veldheeren, wiens meening gemeenlijk zwaar woog in den raad des Keizers.

Welnu, deze man raadde een tweeden veldslag met alle beslistheid af; hij had de stellingen van den vijand gezien; ze waren onneembaar, en het dapperste leger zou er zich het hoofd tegen te pletter loopen.

Er kwam een pijnlijke stilte, toen Davout had gesproken. Napoleon stond daar met over elkander geslagen armen, als in diep gepeins. Doch de impulsieve natuur van Murat kon zich niet langer beheerschen; hij verklaarde met verheffing van stem, dat er voor het Fransche leger geen onneembare stellingen bestonden, waarop Davout op zijn gewonen barschen toon en driftige gebaren antwoordde. En de twist liep zóó hoog, dat de Keizer tusschenbeide moest komen.

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito” voor slechts f 53.—; „Orange N T,” prima, prima, f 50.—; „Orange A” f 47.—; „Orange B” f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!” Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas” petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnearmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!”

De Fransche Krijgsraad in een Russische Wevershut.

25 October 1812.

Wet was in den voormiddag, dat Keizer Napoleon een sombere wevershut van het armoedige dorp Gorodnia binnentrad, om daar dien beroemd geworden krijgsraad te houden, die over zijn lot en dat van Europa zou beslissen.

De Keizer kwam juist terug van zijn bezoek aan het slagveld van *Malo-Jaroslawetz*, waar den dag te voren zoo gruwelijk was gevochten. De Franschen hadden hier een doortocht gezocht naar de vruchtbare en welvarende provincies van Kaloega; de Russen hadden de poort echter gesloten, en een grimmige veldslag, die onbeslist bleef, was ontbrand. De stad, voornamelijk uit houten gebouwen bestaande, was in vlammen opgegaan; tien duizend soldaten hadden in den strijd den dood gevonden, terwijl vele gewonden door de vlammen waren geroosterd, of onder de onbarmhartige wielen der kanonnen waren verpletterd. Zelfs het slagveld van Borodino was niet verschrikkelijker geweest; het was een afschuwelijk bloedbad, en slechts het oog van Napoleon kon er met onbewogen blik op staren.

Bij zijn morgenrit had de Keizer voor den eersten keer kennis gemaakt met de Kozakken. Ze zochten hem, maar ze kenden hem niet; op een paardenlengte afstands suisden ze hem voorbij, om in de achterhoede een geduchte verwoesting te stichten, en zich dan, met buit beladen, pijlsnel in de slijkerige bedding van de Lougea-rivier te dompelen.

Zoo was het Fransche hoofdkwartier in de vervallen hut van een armen Russischen wever gevestigd.

Acht dagen geleden bevond de Keizer zich nog in het grijze paleis der Tsaren, waar de stoutste plannen zijn brein hadden doorkruist. Nu eens kalm, dan weer driftig, gejaagd en onrustig, bevond hij zich daar schijnbaar nog op het toppunt van macht en roem; de vijanden sidderden nog voor den Caesar der eeuw, en zijn ster fonkelde nog in haar ouden luister boven het Kremlin.

't Was druk op het Kremlin; de koeriers uit Parijs kwamen er geregeld af en aan, in slechts achttien dagen legden zij den buitengewonen afstand van Parijs naar Moskou af.

Zoo bleef de Keizer op de hoogte der staatszaken. Hij werkte hard. Vele uren van zijn nachten besteedde hij aan administratieven arbeid; somwijlen rees hij op van zijn stoel, om een blik door de vensters te werpen naar de rookwolken, die met vlagen uit de rookende puinhoopen van het ongelukkige Moskou opstegen.

Zou hij Moskou moeten verlaten? En zou de zegetocht met een terugtocht moeten eindigen?

De gedachte op zich zelve pijnigde hem reeds; zijn trotsche geest steigerde er tegen op, en zijn geniaal brein schiep het plan, om van den terugtocht een voorwaartsche beweging te maken.

Toen te St.-Petersburg zich het gerucht verbreidde, dat de Keizer zich gereedmaakte, met zijn leger naar de tweede hoofdstad des rijks op te rukken, ontstond er dezelfde paniek, die Moskou had beleefd. De rijke kooplieden zonden hun kostbaarheden naar Archangel en Abo; de voorbereidelingen tot de vlucht werden genomen, terwijl het Hof zijn juweelen en edelgesteenten en schatten aan boord liet brengen van de Russische vloot, die straks, als de Franschen naderden, in een Engelsche haven aan de hoede van Englands eer en goede trouw zou worden overgegeven.

Dat waren reeds de gevolgen, toen Napoleon nog maar het plan opperde van een tocht in de richting van St.-Petersburg — wat zou het zijn, als de leeuw van honderd veldslagen en gevechten op marsch ging!

Doch hij stootte tot zijn verbazing op ongedachte hinderpalen. Zijn eigen maarschalken verzetten zich tegen het plan. Zij noemden het een gewaagd en onverantwoordelijk avontuur. En de Keizer moest zijn lievelingsplan, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, opgeven.

Toen stond de vraag te beantwoorden: Wat dan?

En Daru, de secretaris van staat, antwoordde kort en bondig: „In Moskou overwinteren!”

Napoleon had reeds lang diezelfde gedachte overwogen; ze beantwoordde aan zijn eezucht, nu de weg naar St.-Petersburg was afgesneden, maar zijn koel verstand deinsde voor de gevaren terug, om op vele honderden mijlen afstands van Parijs de sneeuw en het ijs van den Russischen winter te trotseeren, en hij zeide: „Daru geeft een leeuwenraad.”

Noóit had een der door hem overwonnen staten vuriger naar den vrede gehaakt dan hij, de overwinnaar, in deze Octobermaand. Doch de vredesonderhandelingen kwamen geen duim vooruit; de Keizer wilde het niet inzien, dat de Russen hem op sleeptouw hielden, en eerst toen de wapenstilstand plotseling van de vijandelijke zijde werd opgeheven, en Murats ruitery een harde nederlaag leed, moest de blinddoek vallen, en schoot er voor Napoleon niets over, dan Moskou te verlaten.

Nu herkreeg Napoleon zijn oude energie. En een stad verlatend, waar hij vijf weken had vertoefd, riep hij: „Op, mijn leger, naar Kaloega! En wee den vermetele, die ons den weg zou willen versperren!”

Deze armee telde nog 120.000 wel verzorgde soldaten; op 600 vuurmonden werd een overvloed van voorraden gestapeld, terwijl de schier eindeloze bagage, die den buit vervoerde, aan een groote volksverhuizing uit den ouden tijd herinnerde. En toen dit leger de hoogten had beklommen, die Moskou beheerschen, wierp het een laatste verwonderden blik op de stad, die de eindpaal was van een veroveringstocht, waarvan de wereldgeschiedenis de wedergade niet heeft gekend.

Naar Kaloega!

Daar zou het leger rust vinden en overvloed; daar zou het glimlachen om de ruwe stormen van den winter; en was de lente in het land, dan zou de keizer aan de stugge Kozakken den vrede voorschrijven. Die hoop bezieldde het leger; het noemde Napoleon den Onoverwinnelijke, en was overtuigd, dat hij zijn doel zou bereiken.

Zoo werd dan krijgsraad gehouden in die bouwvallige wevershut.

De meeningen waren zeer verdeeld. Koning Murat wilde voorwaarts, doch de meeste maarschalken en generaals, wier moed boven allen twijfel verheven was, schudden bedenkelijk het hoofd. Napoleon zelf voelde alles voor Murats raad, maar dezen keer ontrak hem de krachtige voortvarendheid, die zijn vroegere besluiten kenmerkte. Hij wendde zich tot graaf Lobau, een ruw maar scherpzinnig generaal, om te vragen wat deze er wel van dacht. Enforsch en scherp, zooals zijn manier was, antwoordde Lobau: „Sire! Ik raad u, om op staanden voet langs den kortsten weg een land te verlaten, waar wij reeds veel te lang hebben vertoefd.”

Daarbuiten werd een zware, dreunende stap vernomen: het was maarschalk Davout, een der bekwaamste veldheeren, wiens meening gemeenlijk zwaar woog in den raad des Keizers.

Welnu, deze man raadde een tweeden veldslag met alle beslistheid af; hij had de stellingen van den vijand gezien; ze waren onneembaar, en het dapperste leger zou er zich het hoofd tegen te pletter loopen.

Er kwam een pijnlijke stilte, toen Davout had gesproken. Napoleon stond daar met over elkander geslagen armen, als in diep gepeins. Doch de impulsieve natuur van Murat kon zich niet langer beheerschen; hij verklaarde met verheffing van stem, dat er voor het Fransche leger geen onneembare stellingen bestonden, waarop Davout op zijn gewonen barschen toon en driftige gebaren antwoordde. En de twist liep zóó hoog, dat de Keizer tusschenbeide moest komen.

De raad van Davout, geen tweeden veldslag te wagen, had de overhand, en door de tegenstrijdigste gevoelens bestormd, gaf de Keizer toe.

Somber was de stemming in den kriegsraad. Nu Kaloega werd opgegeven, moest de oude terugtochtslinie worden opgezocht, en acht kostbare dagen, met den winter voor de deur, waren opgeofferd, met geen ander resultaat, dan een belasting van den reusachtigen legertrou met duizenden arme gewonden, die toch niet konden achtergelaten worden.

De soldaten braken de hutten af, en legden groote vuren aan, om zich te verwarmen. Het gerucht deed reeds de ronde, dat het gezegende land van Kaloega was opgegeven, en op het gelaat van deze krijgslieden, die gister nog zoo vol hoop en moed waren geweest, teekende zich reeds het angstig voor gevoel af van de namelooze verschrikkingen, die hen wachtten.

Iets buitengewoons had er plaats.

Terwijl de Franschen aan Kaloega den rug toekeerden, verlieten de Russen, bevreesd voor een omtrekkende beweging van den vijand, de door Davout onaantastbaar genoemde stellingen, den weg naar Kaloega voor Napoleon openend. De baan was vrij. Slechts enkele Kozakkenbenden behoeften verjaagd te worden, doch Napoleon wist het niet. En het Grootte Leger ging zijn ondergang tegemoet, terwijl de haven der behoudenis wenkte.

Is het niet treffend en wonderbaar? Het was de hand des Heeren! Zelfs de schromelijke fout van zijn vijand kon Napoleon niet meer redden, en deze man, die in de korte spanne tijds van enkele jaren van een armen tweeden artillerie-luitenant tot Keizer en wereldveroveraar was gestegen, werd in de diepste vernedering gestort. L. P.

DE BALKANLANDEN.

I. De Serviërs.

Wij spreken gewoonlijk van Serviërs, ook wel van Serbiërs; zelf noemen ze zich Srbi, enkelvoud Srbin, en hun land Srbia, wat voor een West-Europeeschen mond moeilijker uit te spreken is. Deze Serviërs

Koning Peter I van Servië.

zijn niet de oorspronkelijke inwoners des lands. De oorspronkelijke bevolking werd kort voor Christus' geboorte door de Romeinen onderworpen, en tot de provincie Illyrië gerekend, die het gehele N.-W. van het schiereiland omvatte. Evenals in ons land hadden de Romeinen grooten invloed op de beschaving en de taal, ja, men kan zeggen, dat de bevolking geromaniseerd werd. Bij de deeling van het Romeinsche rijk in 395 kwam Illyrië aan het Oostelijk gedeelte, aan het Byzantijnsche of Oost-Romeinsche rijk. (Byzantium is Constantinopel.) Toen kwam de Volksverhuizing van de vijfde eeuw, en het land werd achtereenvolgens de prooi van Hunnen, Oost-Gothen, Longobarden, tot het

tegen het jaar 600 weer aan Byzantium kwam. Kort daarna werd het weer aangevallen door de Avaren, en tegen hen riep keizer Heraclius de Heidensche Serviërs in het land, die tot dusver gewoon hadden in het tegenwoordige Gallicië en evenals de Russen tot het Slavische ras behoorden. Het gelukte de Serviërs in het jaar 638 de Avaren te verdrijven, en thans breidden ze zich uit over geheel het Noord-Westen, en bevolkten de landstreek, die thans Bosnië, Montenegro, Servië en Oud-Servië heet, en de oorspronkelijke Romeinsche bevolking, voor zoover die niet in al de verwarringen teniet gegaan was, werd onder de Serviërs opgenomen.

Reeds keizer Heraclius, die de Serviërs had geroepen, deed zijn best om hen tot het Christendom te bekeeren; het duurde echter nog tot het midden der negende eeuw, eer de kerstening een voldoende feit was. Toen behoorden de Serviërs tot de Grieksch-Katholieke kerk, en die kerk zijn ze trouw gebleven.

Twee eeuwen later, in 1043, gelukte het den Servischen aanvoerder Stephan Bogislaw, de Byzantijnsche overheden te verdrijven, en zijn zoon en opvolger Michael (1050—1080) werd onafhankelijk vorst en werd door den Paus van Rome als zoodanig erkend. Byzantium liet echter nog niet los, en weder volgde een strijd, daarmee eindigende, dat in 1165 Servië nogmaals onafhankelijk werd verklaard. Van dien tijd af breidde het zijn gebied voortdurend uit, tot het in het begin der veertiende eeuw zich uitstrekte, behalve over het N.-W., ook over Macedonië, Boelgarije, Albanië en het Noorden van Griekenland, zoodat Byzantium op het schiereiland weinig overhield.

Doch toen daagde een nieuwe vijand op, de Turken, die uit Azië het Byzantijnsche rijk binnendrongen. Constantinopel was hun nog te sterk, maar ze trokken het schiereiland in, en in 1389 stond op het Lijsterveld de Servische koning Lazarus tegenover Sultan Bajazet. Tegen diens heldhaftige troepen was koning Lazarus niet opgewassen; hij leed de nederlaag, zijn land werd schatplichtig, en het werd verdeeld onder zijn zoon en zijn schoonzoon.

Gemakkelijk onderwierpen de Serviërs zich niet; ze vonden steun bij Hongarije en stonden herhaaldelijk op, wonnen zelfs nog hun onafhankelijkheid weer in 1439, doch het was voor korten tijd. Vijf jaar later werden ze weer schatplichtig, en ook aan de halve onafhankelijkheid kwam kort daarna een einde: in 1459 werd Servië bij Turkije ingelijfd en als een provincie behandeld, terwijl Bosnië er van gescheiden werd als een afzonderlijke provincie. Een groot deel der Serviërs was omgekomen, en wat overbleef, voelde de ijzere vuist van den onderdrukker, en ging onder in ellende en doffe berusting.

Doch de wreedheid der Turksche bevelhebbers deed in 1801 de Serviërs naar de wapenen grijpen, onder aanvoering van Georg Czerny, den Zwartten George, zooals zijn naam zeggen wil. Door Rusland ondersteund, streed hij met heldenmoed tegen de Turken, met dat gevolg, dat reeds in 1806 de Serviërs meester van het land waren, en dat in 1812 bij den vrede van Boekarest aan Servië autonomie, zelfbestuur, werd verleend. Reeds eerder was George Czerny door zijn volk tot vorst uitgeroepen, en door Rusland als zoodanig erkend. Doch toen kwam de val van Napoleon; de volken van Europa hadden te veel met zich zelf te doen om het nieuwe rijk te steunen, en de Turken drongen opnieuw met groote macht het land binnen. George Czerny moest vluchten; elk verzet werd gesmoord in stroomen bloed. Maar reeds in 't volgende jaar begon de strijd opnieuw, thans onder Milosj Obrenowitsj, en den 15^{den} Dec. 1813 werd het zelfbestuur hersteld. Nu werd Milosj vorst, en bleef het, tot hij in 1839 moest vluchten, daar hij zich door zijn wreedheid en willekeur te veel vijanden had gemaakt. Een zoon van Czerny, Alexander, werd in 1843 vorst van Servië, en onder dezen vorst verkreeg Servië gedurende den Krimoorlog (1853—56) bijna zijn geheele zelfstandigheid, die ten slotte voorgoed erkend werd op het Congres van Berlijn in 1878.

Weer volgde inwendige strijd, omdat ook Alexander het niet allen naar den zin maakte; hij moest in 1858 aftreden, en de oude Milosj werd teruggeroepen. Weldra werd deze opgevolgd door zijn zoon Milan, en deze moest afstand doen ten

H. S. S. KUYPER
BRIEVEN
UIT DE
BERGEN

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito" voor slechts f 53.—; „Orange N T," prima, prima, f 50.—; „Orange A" f 47.—; „Orange B" f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!" Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas" petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnearmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!"

De Fransche Krijgsraad in een Russische Wevershut.

25 October 1812.

Wet was in den voormiddag, dat Keizer Napoleon een sombere wevershut van het armoedige dorp Gorodnia binnentrad, om daar dien beroemd geworden krijgsraad te houden, die over zijn lot en dat van Europa zou beslissen.

De Keizer kwam juist terug van zijn bezoek aan het slagveld van *Malo-Jaroslawetz*, waar den dag te voren zoo gruwelijk was gevochten. De Franschen hadden hier een doortocht gezocht naar de vruchtbare en welvarende provincies van Kaloega; de Russen hadden de poort echter gesloten, en een grimmige veldslag, die onbeslist bleef, was ontbrand. De stad, voornamelijk uit houten gebouwen bestaande, was in vlammen opgegaan; tien duizend soldaten hadden in den strijd den dood gevonden, terwijl vele gewonden door de vlammen waren geroosterd, of onder de onbarmhartige wielen der kanonnen waren verpletterd. Zelfs het slagveld van Borodino was niet verschrikkelijker geweest; het was een afschuwelijk bloedbad, en slechts het oog van Napoleon kon er met onbewogen blik op staren.

Bij zijn morgenrit had de Keizer voor den eersten keer kennis gemaakt met de Kozakken. Ze zochten hem, maar ze kenden hem niet; op een paardenlengte afstands suisten ze hem voorbij, om in de achterhoede een geduchte verwoesting te stichten, en zich dan, met buit beladen, pijlsnel in de slijkerige bedding van de Lougea-rivier te dompelen.

Zoo was het Fransche hoofdkwartier in de vervallen hut van een armen Russischen wever gevestigd.

Acht dagen geleden bevond de Keizer zich nog in het grijze paleis der Tsaren, waar de stoutste plannen zijn brein hadden doorkruist. Nu eens kalm, dan weer driftig, gejaagd en onrustig, bevond hij zich daar schijnbaar nog op het toppunt van macht en roem; de vijanden sidderden nog voor den Caesar der eeuw, en zijn ster fonkelde nog in haar ouden luister boven het Kremlin.

't Was druk op het Kremlin; de koeriers uit Parijs kwamen er geregeld af en aan, in slechts achttien dagen legden zij den buitengewonen afstand van Parijs naar Moskou af.

Zoo bleef de Keizer op de hoogte der staatszaken. Hij werkte hard. Vele uren van zijn nachten besteedde hij aan administratieven arbeid; somwijlen rees hij op van zijn stoel, om een blik door de vensters te werpen naar de rookwolken, die met vlagen uit de rookende puinhoopen van het ongelukkige Moskou opstegen.

Zou hij Moskou moeten verlaten? En zou de zegetocht met een terugtocht moeten eindigen?

De gedachte op zich zelve pijnigde hem reeds; zijn trotsche geest steigerde er tegen op, en zijn geniaal brein schiep het plan, om van den terugtocht een voorwaartsche beweging te maken.

Toen te St.-Petersburg zich het gerucht verbreidde, dat de Keizer zich gereedmaakte, met zijn leger naar de tweede hoofdstad des rijks op te rukken, ontstond er dezelfde paniek, die Moskou had beleefd. De rijke kooplieden zonden hun kostbaarheden naar Archangel en Abo; de voorbereidelingen tot de vlucht werden genomen, terwijl het Hof zijn juweelen en edelgesteenten en schatten aan boord liet brengen van de Russische vloot, die straks, als de Franschen naderden, in een Engelsche haven aan de hoede van Englands eer en goede trouw zou worden overgegeven.

Dat waren reeds de gevolgen, toen Napoleon nog maar het plan opperde van een tocht in de richting van St.-Petersburg — wat zou het zijn, als de leeuw van honderd veldslagen en gevechten op marsch ging!

Doch hij stootte tot zijn verbazing op ongedachte hinderpalen. Zijn eigen maarschalcken verzetten zich tegen het plan. Zij noemden het een gewaagd en onverantwoordelijk avontuur. En de Keizer moest zijn lievelingsplan, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, opgeven.

Toen stond de vraag te beantwoorden: Wat dan?

En Daru, de secretaris van staat, antwoordde kort en bondig: „In Moskou overwinteren!”

Napoleon had reeds lang diezelfde gedachte overwogen; ze beantwoordde aan zijn eerezucht, nu de weg naar St.-Petersburg was afgesneden, maar zijn koel verstand deinsde voor de gevaren terug, om op vele honderden mijlen afstands van Parijs de sneeuw en het ijs van den Russischen winter te trotseeren, en hij zeide: „Daru geeft een leeuwenraad.”

Noóit had een der door hem overwonnen staten vuriger naar den vrede gehaakt dan hij, de overwinnaar, in deze Octobermaand. Doch de vredesonderhandelingen kwamen geen duim vooruit; de Keizer wilde het niet inzien, dat de Russen hem op sleeptouw hielden, en eerst toen de wapenstilstand plotseling van de vijandelijke zijde werd opgeheven, en Murats ruitery een harde nederlaag leed, moest de blinddoek vallen, en schoot er voor Napoleon niets over, dan Moskou te verlaten.

Nu herkreeg Napoleon zijn oude energie. En een stad verlatend, waar hij vijf weken had vertoefd, riep hij: „Op, mijn leger, naar Kaloega! En wee den vermetele, die ons den weg zou willen versperren!”

Deze armee telde nog 120.000 wel verzorgde soldaten; op 600 vuurmonden werd een overvloed van voorraden gestapeld, terwijl de schier eindeloze bagage, die den buit vervoerde, aan een groote volksverhuizing uit den ouden tijd herinnerde. En toen dit leger de hoogten had beklommen, die Moskou beheerschen, wierp het een laatste verwonderden blik op de stad, die de eindpaal was van een veroveringstocht, waarvan de wereldgeschiedenis de wedergade niet heeft gekend.

Naar Kaloega!

Daar zou het leger rust vinden en overvloed; daar zou het glimlachen om de ruwe stormen van den winter; en was de lente in het land, dan zou de keizer aan de stugge Kozakken den vrede voorschrijven. Die hoop bezieldde het leger; het noemde Napoleon den Onoverwinnelijke, en was overtuigd, dat hij zijn doel zou bereiken.

Zoo werd dan krijgsraad gehouden in die bouwvallige wevershut.

De meeningen waren zeer verdeeld. Koning Murat wilde voorwaarts, doch de meeste maarschalcken en generaals, wier moed boven allen twijfel verheven was, schudden bedenkelijk het hoofd. Napoleon zelf voelde alles voor Murats raad, maar dezen keer ontrak hem de krachtige voortvarendheid, die zijn vroegere besluiten kenmerkte. Hij wendde zich tot graaf Lobau, een ruw maar scherpzinnig generaal, om te vragen wat deze er wel van dacht. Enforsch en scherp, zooals zijn manier was, antwoordde Lobau: „Sire! Ik raad u, om op staanden voet langs den kortsten weg een land te verlaten, waar wij reeds veel te lang hebben vertoefd.”

Daarbuiten werd een zware, dreunende stap vernomen: het was maarschalk Davout, een der bekwaamste veldheeren, wiens meening gemeenlijk zwaar woog in den raad des Keizers.

Welnu, deze man raadde een tweeden veldslag met alle beslistheid af; hij had de stellingen van den vijand gezien; ze waren onneembaar, en het dapperste leger zou er zich het hoofd tegen te pletter loopen.

Er kwam een pijnlijke stilte, toen Davout had gesproken. Napoleon stond daar met over elkander geslagen armen, als in diep gepeins. Doch de impulsieve natuur van Murat kon zich niet langer beheerschen; hij verklaarde met verheffing van stem, dat er voor het Fransche leger geen onneembare stellingen bestonden, waarop Davout op zijn gewonen barschen toon en driftige gebaren antwoordde. En de twist liep zóó hoog, dat de Keizer tusschenbeide moest komen.

H. S. S. KUYPER
BRIEVEN
UIT DE
BERGEN

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito” voor slechts f 53.—; „Orange N T,” prima, prima, f 50.—; „Orange A” f 47.—; „Orange B” f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!” Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas” petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnearmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!”

Op reis naar

ITALIË
TIROL
SCHWEIZ.

Lees vooral nu het boek van
Mej. KUIJPER,
getiteld:

Brieven uit de Bergen.

Ing. f 1.90, geb. f 2.40. Franco
toez. ná ontv. v. postw. door
La Rivière & Voorhoeve, Zwolle.

Leest dit aandachtig en doet uw voordeel!

Indien U een prima Engelsch of Duitsch RIJWIEL wenscht te koopen, dan kan ik U een offerte maken beneden alle concurrentie. 1e kwaliteit dubbel klokkenlager Rijwielen, het beste wat gemaakt wordt: „Origineele Cito” voor slechts f 53.—; „Orange N T,” prima, prima, f 50.—; „Orange A” f 47.—; „Orange B” f 43.—.

1e kwal. Engelsche Luxe Rijwielen van de New Hudson-fabriek, prachtige fiets, slechts f 68.—; een dito, prima kwal., f 58.—; een dito, f 48.—.

De Rijwielen worden door mij 2 jaar gegarandeerd op loopend werk, de Banden 14 maanden, alles zonder eenige bijbetaling.

Ik geef U de verzekering, dat door niemand zoo iets aangeboden wordt. Zending franco rembours door geheel Nederland.

H.H. Rijwielhandelaren extra korting.

H. KLOOSTERZIEL - Hattemerbroek.

Grootste particuliere omzet in Rijwielen
van geheel Nederland. (50)

Zuivelfabriek, WINSCHOTEN.

PRIMA ROOMBOTER onder Rijkscontrôle en kwaliteits-
attest, verpakt in blikken van 4 $\frac{1}{4}$ en 2 $\frac{1}{2}$ K.G.
à f 1.50 per K.G. franco huis. (12)

PLACE ROYALE, NIJMEGEN,

CHR. HOTEL RESTAURANT -:- Ridderstraat 6a.
Logies per nacht 80, 60 en 40 ct. — Dineeren 60 ct. en hooger.
Pension per week f 6.—, f 7.—, f 8.—.
Pension in Juli en Augustus f 8.—, f 10.— en f 12.— per week.
(12) L. VAN BERKUM.

zijn alléén verkrijgbaar bij de
SINGER-Maatschappij.
HOOFDKANTOOR VOOR NEDERLAND
AMSTERDAM, Kalverstraat 60-62.

Filialen in bijna alle plaatsen van
enige betekenis. (20)

— Onderricht gratis niet slechts in
het machinenaaien, maar ook in 't bor-
duren en stoppen op de naaimachine.

HOMOEOPATHISCHE APOTHEEK ZWOLLE.

Uitsluitend Origineele verpakking
van Schwabe en Voorhoeve,
G. B. J. DE BARBANSON
APOTHEKER. (10)
BETHLEHEMSCH KERKPLEIN.

BOEKBINDERIJ.

F. L. VAN DER BOM,
AMSTERDAM - Rozengracht 48.

Illustratie uit „ALLES OF NIETS!” Mooi boek voor **Verpleegsters.**
Ing. f 1.25, geb. f 1.65.

Franco toez. ná ontv. v. postw. door La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.

KLEINGOEDT

Blijvende schaduw.

De schaduw volgt het lichaam; elke beweging van het laatste wordt onmiddellijk afgebeeld in de eerste. We zijn dat zoo gewoon, dat het ons vreemd klinkt te hooren van een blijvende schaduw. Dat verschijnsel heeft men het eerst opgemerkt in het petroleumgebied van Californië, doch men kan het overal waarnemen, waar men te beschikken heeft over een „plas” petroleum en een warme zon.

Zulke petroleumplassen behooren in Californië tot het bedrijf. Wanneer de ruwe petroleum uit de aarde is opgepompt, komt ze in vlakke kuilen in den grond, en vandaar wordt ze verder vervoerd naar de fabriek, waar ze gezuiverd wordt. Gaat nu iemand een poosje stil staan aan den rand van zulk een plas, zóó dat zijn schaduw op de olie valt, en beweegt hij zich dan plotseling, dan ziet hij, dat zijn schaduw op de olie onveranderd blijft liggen.

Het verschijnsel is gemakkelijk te verklaren. Onder de heete zon heeft er verdamping van de petroleum plaats. Die damp komt aan de oppervlakte in kleine, bijna onzichtbare blaasjes, welke een lichtere kleur hebben dan de petroleum. Valt nu ergens een schaduw, dan is het daar natuurlijk koeler; de dampvorming vermindert, en de kleur der oppervlakte zelf wordt donkerder. Verwijdert men zich, dan duurt het enkele oogenblikken, eer de zonnewarmte de verdamping weer in gang heeft. Tot zoolang blijft een donkere plek op de olie liggen, die dus strikt genomen geen schaduw is, maar een schijn van een schaduw.

Niet toeteren.

Tot dusver gebeurde het in onze steden en dorpen, dat men voor het huis van een ernstig zieke stroo op de straat legde, om het geraas van de paardenhoeven en de wielbanden te temperen. In de groote wereldsteden vangt meer en meer de auto het paard, terwijl de wielbanden van rubber zijn gemaakt. Het stroo is daardoor niet meer noodig, en men ziet thans in Londen aan de beide ingangen van een straat soms borden met groote letters: „Niet toeteren! Ziekte!”

De Fransche Krijgsraad in een Russische Wevershut.

25 October 1812.

Wet was in den voormiddag, dat Keizer Napoleon een sombere wevershut van het armoedige dorp Gorodnia binnentrad, om daar dien beroemd geworden krijgsraad te houden, die over zijn lot en dat van Europa zou beslissen.

De Keizer kwam juist terug van zijn bezoek aan het slagveld van *Malo-Jaroslawetz*, waar den dag te voren zoo gruwelijk was gevochten. De Franschen hadden hier een doortocht gezocht naar de vruchtbare en welvarende provincies van Kaloega; de Russen hadden de poort echter gesloten, en een grimmige veldslag, die onbeslist bleef, was ontbrand. De stad, voornamelijk uit houten gebouwen bestaande, was in vlammen opgegaan; tien duizend soldaten hadden in den strijd den dood gevonden, terwijl vele gewonden door de vlammen waren geroosterd, of onder de onbarmhartige wielen der kanonnen waren verpletterd. Zelfs het slagveld van Borodino was niet verschrikkelijker geweest; het was een afschuwelijk bloedbad, en slechts het oog van Napoleon kon er met onbewogen blik op staren.

Bij zijn morgenrit had de Keizer voor den eersten keer kennis gemaakt met de Kozakken. Ze zochten hem, maar ze kenden hem niet; op een paardenlengte afstands suisden ze hem voorbij, om in de achterhoede een geduchte verwoesting te stichten, en zich dan, met buit beladen, pijlsnel in de slijkerige bedding van de Lougea-rivier te dompelen.

Zoo was het Fransche hoofdkwartier in de vervallen hut van een armen Russischen wever gevestigd.

Acht dagen geleden bevond de Keizer zich nog in het grijze paleis der Tsaren, waar de stoutste plannen zijn brein hadden doorkruist. Nu eens kalm, dan weer driftig, gejaagd en onrustig, bevond hij zich daar schijnbaar nog op het toppunt van macht en roem; de vijanden sidderden nog voor den Caesar der eeuw, en zijn ster fonkelde nog in haar ouden luister boven het Kremlin.

't Was druk op het Kremlin; de koeriers uit Parijs kwamen er geregeld af en aan, in slechts achttien dagen legden zij den buitengewonen afstand van Parijs naar Moskou af.

Zoo bleef de Keizer op de hoogte der staatszaken. Hij werkte hard. Vele uren van zijn nachten besteedde hij aan administratieven arbeid; somwijlen rees hij op van zijn stoel, om een blik door de vensters te werpen naar de rookwolken, die met vlagen uit de rookende puinhoopen van het ongelukkige Moskou opstegen.

Zou hij Moskou moeten verlaten? En zou de zegetocht met een terugtocht moeten eindigen?

De gedachte op zich zelve pijnigde hem reeds; zijn trotsche geest steigerde er tegen op, en zijn geniaal brein schiep het plan, om van den terugtocht een voorwaartsche beweging te maken.

Toen te St.-Petersburg zich het gerucht verbreidde, dat de Keizer zich gereedmaakte, met zijn leger naar de tweede hoofdstad des rijks op te rukken, ontstond er dezelfde paniek, die Moskou had beleefd. De rijke kooplieden zonden hun kostbaarheden naar Archangel en Abo; de voorbereidelingen tot de vlucht werden genomen, terwijl het Hof zijn juweelen en edelgesteenten en schatten aan boord liet brengen van de Russische vloot, die straks, als de Franschen naderden, in een Engelsche haven aan de hoede van Englands eer en goede trouw zou worden overgegeven.

Dat waren reeds de gevolgen, toen Napoleon nog maar het plan opperde van een tocht in de richting van St.-Petersburg — wat zou het zijn, als de leeuw van honderd veldslagen en gevechten op marsch ging!

Doch hij stootte tot zijn verbazing op ongedachte hinderpalen. Zijn eigen maarschalcken verzetten zich tegen het plan. Zij noemden het een gewaagd en onverantwoordelijk avontuur. En de Keizer moest zijn lievelingsplan, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, opgeven.

Toen stond de vraag te beantwoorden: Wat dan?

En Daru, de secretaris van staat, antwoordde kort en bondig: „In Moskou overwinteren!”

Napoleon had reeds lang diezelfde gedachte overwogen; ze beantwoordde aan zijn eerezucht, nu de weg naar St.-Petersburg was afgesneden, maar zijn koel verstand deinsde voor de gevaren terug, om op vele honderden mijlen afstands van Parijs de sneeuw en het ijs van den Russischen winter te trotseeren, en hij zeide: „Daru geeft een leeuwenraad.”

Noóit had een der door hem overwonnen staten vuriger naar den vrede gehaakt dan hij, de overwinnaar, in deze Octobermaand. Doch de vredesonderhandelingen kwamen geen duim vooruit; de Keizer wilde het niet inzien, dat de Russen hem op sleeptouw hielden, en eerst toen de wapenstilstand plotseling van de vijandelijke zijde werd opgeheven, en Murats ruitery een harde nederlaag leed, moest de blinddoek vallen, en schoot er voor Napoleon niets over, dan Moskou te verlaten.

Nu herkreeg Napoleon zijn oude energie. En een stad verlatend, waar hij vijf weken had vertoefd, riep hij: „Op, mijn leger, naar Kaloega! En wee den vermetele, die ons den weg zou willen versperren!”

Deze armee telde nog 120.000 wel verzorgde soldaten; op 600 vuurmonden werd een overvloed van voorraden gestapeld, terwijl de schier eindeloze bagage, die den buit vervoerde, aan een groote volksverhuizing uit den ouden tijd herinnerde. En toen dit leger de hoogten had beklommen, die Moskou beheerschen, wierp het een laatste verwonderden blik op de stad, die de eindpaal was van een veroveringstocht, waarvan de wereldgeschiedenis de wedergade niet heeft gekend.

Naar Kaloega!

Daar zou het leger rust vinden en overvloed; daar zou het glimlachen om de ruwe stormen van den winter; en was de lente in het land, dan zou de keizer aan de stugge Kozakken den vrede voorschrijven. Die hoop bezieldde het leger; het noemde Napoleon den Onoverwinnelijke, en was overtuigd, dat hij zijn doel zou bereiken.

Zoo werd dan krijgsraad gehouden in die bouwvallige wevershut.

De meeningen waren zeer verdeeld. Koning Murat wilde voorwaarts, doch de meeste maarschalcken en generaals, wier moed boven allen twijfel verheven was, schudden bedenkelijk het hoofd. Napoleon zelf voelde alles voor Murats raad, maar dezen keer ontrak hem de krachtige voortvarendheid, die zijn vroegere besluiten kenmerkte. Hij wendde zich tot graaf Lobau, een ruw maar scherpzinnig generaal, om te vragen wat deze er wel van dacht. Enforsch en scherp, zooals zijn manier was, antwoordde Lobau: „Sire! Ik raad u, om op staanden voet langs den kortsten weg een land te verlaten, waar wij reeds veel te lang hebben vertoefd.”

Daarbuiten werd een zware, dreunende stap vernomen: het was maarschalk Davout, een der bekwaamste veldheeren, wiens meening gemeenlijk zwaar woog in den raad des Keizers.

Welnu, deze man raadde een tweeden veldslag met alle beslistheid af; hij had de stellingen van den vijand gezien; ze waren onneembaar, en het dapperste leger zou er zich het hoofd tegen te pletter loopen.

Er kwam een pijnlijke stilte, toen Davout had gesproken. Napoleon stond daar met over elkander geslagen armen, als in diep gepeins. Doch de impulsieve natuur van Murat kon zich niet langer beheerschen; hij verklaarde met verheffing van stem, dat er voor het Fransche leger geen onneembare stellingen bestonden, waarop Davout op zijn gewonen barschen toon en driftige gebaren antwoordde. En de twist liep zóó hoog, dat de Keizer tusschenbeide moest komen.